

תוספת שבת

זמני הדלק"נ פרשת חוקת
ירושלים: 7:12 מוקדם: 7:02
בני ברק: 7:27 מוקדם: 7:17
מודיעין עילית: 7:21 מוקדם: 7:11
חיפה: 7:22 מוקדם: 7:12
טבריה: 7:18 מוקדם: 7:08

העלון השבועי לע"נ
הגה"ג רבי יהושע ישעיה
ואחיו רבי משה אריה
גבריאל בני אהרן
נויבירט זצ"ל
לרגל היארציט

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

במצוות בדיקת כיסוי בער"ש ובשבת.

צריך למשמש בכיסוי בער"ש, הרי אדם עשוי למשמש בכיסוי בכל שעה, וודאי ידע בשעת יציאה בשבת אם יש לו משהוא בכיסוי... ותיירץ מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א אכן אדם עשוי למשמש בכיסוי, זה פעולה טבעית של האדם, אבל חז"ל 'הפכוה למצווה' של 'ושמרו בני' את השבת, ונראה להוסיף עוד שהגמ' אמרה שכשיש לאדם כסף בכיס הוא אכן בודק כל הזמן, אבל עני שידוע שאין לו כסף... אינו בודק, ובשבת יתכן ויש לו משהוא אחר בכיס ויכשל בהוצאה, ולכן תיקנו לכולם חיוב בדיקה.

חייב אדם למשמש בכיסוי בער"ש עם חשיכה שמא ישכח ויצא, כתב השו"ע: מצוה למשמש אדם בכליו בער"ש סמוך לחשיכה, שלא יהיה בהם דבר שאסור לצאת בו בשבת, (סי' רנ"ב ז') ובמשנ"ב מבואר שחייב לבדוק בכיסוי המכנסים והחליפה לפני שבת, גם כדי שלא יטלטל וגם שלא יהיה לו מוקצה בכיסוי, והוסיף שגם בשבת גופא לפני יציאה חוץ לעירוב יש חיוב נוסף לבדוק כיסוי, וממילא גם מי שבסוף לא נכשל בהוצאה, אבל לא בדק כיסוי עבר על איסור זה (שבת יב, משנ"ב רנ"ב ס"ק נ"ה, נ"ו), ושאל מרן באילת השחר שם: יל"ע מפני מה

הלימוד מקרה על מנהג הכביסה לשבת דוקא ביום חמישי

ויש להבין, מה העניין לכבס בגדיהם אע"פ שלא בלוי, בספר כף החיים להגר"ח פלאגי (סי' כו, יא) מביא מהחסד לאלפים בטעם תקנת עזרא הסופר, שמלבד הטעם שיהיו בגדיו נקיים לכבוד שבת.

יש טעם נוסף על פי הסוד לכבס דווקא ביום חמישי. ולדבריו ראוי להקפיד לכבס בגד מסויים לכבוד שבת, ואפילו אם יש לו בגד נקי כבר, מ"מ ראוי לכבס לפחות בגד או מטפחת ביום חמישי דווקא, כדי לקיים תקנת עזרא.

איתא במדרש רבה (יג, יח) שאפילו הכלים, שהיו שייכים לקרח ועדתו, שהיו ביד הכובס - היו מתגלגלין ובאים ונבלעין עמהם. מרן הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל נשאל, לצורך מה היו צריכים לכבס את בגדיהם, והרי ענני הכבוד היו שפים מכבסין ומגהצין את בגדיהם של ישראל (וכדברי רש"י בפ' עקב דברים ח, ד)? והשיב מרן הגר"ח מספר תשובות, וביניהם: "לכבוד שבת היו מכבסין אף שלא בלוי" (דעת נוטה עמ' שמ"ג ועו' שם עוד דברים נפלאים בזה).

סיפורים נפלאים ביקרת השבת שהיו במהלך השואה עם משפחת נויבירט:

הכאבים שחש בהם, בנוסף ביקשו גם מירשם לרעל נגד עכברים שסבלו מהם, בליל שבת הרב רצה לקחת את התרופה שלו, וראה שטעמה מר מאד, והחליט שאין ליטול דבר מר בשבת, ולכן יתחיל לאכול את התרופה ביום ראשון, למחרת ששוב ביקר הרופא ראה שהרוקח טעה והחליף את התרופות, והביא לו את הרעל במקום תרופה, והתברר שבזכות שמירת שבת ניצל לחיים...

סיפור נוסף שהיה בסיום השואה שחיפשו מנין לתפילת שבת, לאחר תקופה ארוכה שלא היתה אפשרות לזה, לפתע הופיע מכונית עם חיילים יהודים שרצו להצטרף למנין, רבי אהרן הקפיד

שלא להשלים מנין עם מחללי שבת והעדיף להתפלל ללא מנין, למרות שהוא קיווה בכל שאיפתו להתפלל במנין, אחרי כל כך הרבה שנים של בדידות... (עוד על ניסי השואה בתחילת הכרך החדש של שש"כ)

מכתב רשכבה"ג מרן הגר"א"ל שטינמן זיע"א להקמת סדרי לימוד לבחורים לפני שבת:

לכבוד ראשי ישיבת נתיבות חכמה הגר"ד וולפסון והגר"י נויבירט,

באתי לעורר על קדושת שבת אשר היא מאד חמורה, ומצד שני אפשר לזכות על ידי שמירת דיניה מאד, כמו שאמרו חז"ל על השומר שבת שנותנים לו נחלה בלי מצרים. והיות ויש רגילות בין האנשים לעשות דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יכול להמשך אחרי השקיעה בער"ש, ע"כ חושבני שטוב להנהיג בישיבה ששלשה רבעי שעה לפני זמן הדלקת הנרות יתחילו ללמוד, ומהם עשרים דקות שלפני השבת טוב ללמוד הלכות שבת, ויהיה בזה תועלת רבה וזיכוי הרבים גדול מאד ולרבנים ולתלמידים רב ברכה מאד.

הגאון הגדול רבי אהרן נויבירט זצוק"ל שכיחן כרב בגרמניה, ולאחמ"כ בהולנד ביפו וב"ב, ניסה למלט את בתו שהיתה בהירה ודומה לגרמנים, ויכלה להסתובב בחופשיות בין הגויים, להיות עוזרת בית אצל משפחות, המטרה היתה שלפחות אחד מהמשפחה ישאר לפליטה, יום אחד היא הגיע לעבוד בביתו של שופט בבית המשפט ההולנדי, והתלוננה לאביה שהיא נצרכת לעבוד קשה בשבת, עקב הכנתם את חגם החל ביום א', אביה זצוק"ל החליט להחזירה לביתו, למרות שאצל הגויים היתה בטוחה יותר... בכדי שלא תחלל שבת, היא חזרה ביום ו' ובשבת שלאחריה הבית של

אותו משפחה שבו היתה אמורה לעבוד בשבת, נפגע בפגיעה ישירה בהפצצה אווירית וכולם נהרגו...

סיפור נוסף על שבזכות השבת ניצל רבי אהרן זצוק"ל: יום אחד לא הרגיש טוב והרופא נתן לו מרשם לתרופה נגד

השכונה להמשיך להתחזק בהקדמת השבת, היות והמנוח מסר נפשו על זה...

החיבה של הגר"י נויבירט זצוק"ל להלכות שבת היתה עקב זאת שבמהלך השואה בעת שהסתתר עם משפחתו במשך כשלוש שנים, בלי לצאת מהבית בניסים מופלאים (המופיעים בהרחבה בראשית המהדורה החדשה של ספרו) היה עמם רק גמ' כתובות ומשנה ברורה חלק ג', שבו למד אלפי פעמים בזמן זה, בזמן השואה אף יצר לבדו לוח שנה עברי שיוכלו לדעת על פיו מתי חלים החגים והצומות, ואף המחירת היהודית השתמשה בלוח זה, שהתברר לאחר המלחמה כמדויק.

היהודי שנמשך לחלל שבת באמריקה מ'כח הראיה', ומתאים לפר' חוקת לראיית נחש הנחושת שריפאה במדבר.

שהמכונה תוכל לתפור שבק חיים. הפועל שהיה אחראי על המכונה היה לחוץ בזמן, והוא פנה אל הבעל שישב בצד וביקש ממנו אם הוא מוכן רק להחזיק את הבד למעלה, כדי שהוא יוכל לסיים את העבודה. "אתה לא תופר", הסביר לו, "המכונה תופרת, אתה רק צריך להחזיק". אחרי התלבטות קצרה הוא נענה לבקשה. הוא חשב לעצמו - זה הרי לא מלאכה, רק טלטול מוקצה, ואני לא יכול באמת להיות כאן ולא לעשות כלום.

בקיצור, אחרי חודשים אחדים כבר היה הבעל עומד ותופר בעצמו. הוא היה מספיק ישר כדי להודות בדבר זה לאשתו במכתבים ששלח לה, והיא בעקבות כך נשארה בניו יורק וביכתה את מצבו הרוחני. הרי לנו המחשה חיה ומזעזעת למושג של "נמשך" אחרי הראיה. הרי לא היה עולה בדעתו של הבעל להגיע למצב כזה של חילול שבת, אבל רק ממה שראה חילולי שבת התקרה את עד שהגיע לאן שהגיע!

עד כאן חלק הסיפור שנוגע לענינו. אגב אורחא, כדאי לספר גם את ההמשך, כדי לראות את נוראות גדולת וקדושת מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, שזכה לבחינה של 'רואה בלי עין ושומע בלי אוזן', ורוח הקדש גלויה הופיעה בבית מדרשו.

בני המשפחה שבאירופה לא ידעו מכל הנעשה באמריקה, שהבעל נעשה מחלל שבת והאישה נשארה בניו יורק. היא העלימה את הדבר מהם בכדי שלא לצער את ההורים ובני המשפחה החרדים.

אחי האשה, שהיה בן תורה וירא שמים, נסע לראדין כדי להתברך מפי ה'חפץ חיים'. הוא נכנס לפני רבן של ישראל בחרדת קודש, וביקש ברכה עבור בני משפחתו. ה'חפץ חיים' אחז בידו וברך כל אחד מהמשפחה בפרטות כשהוא מנענע בראשו, האבא, האמא, האחים והאחיות. כשהזכיר את שמו של גיסו שבאמריקה, משך ה'חפץ חיים' את ידו מן המבקש והתחיל לצעוק בקול רם ובכעס: "ברכות המה רוצים?? והמשיך לצעוק בקולות רמים: "שבת! שבת!" בני הבית נבהלו מאד ומיהרו לבקש מהאורח שיצא מן הבית, כדי שלא יכעיס עוד את ה'חפץ חיים'. מכל בני המשפחה נעלם הדבר, אך ה'חפץ חיים' ראה ברוח קדשו כי הגיס כבר אינו שומר שבת, ולא יכל לברכו! (דרישה וחקירה)

ידוע על המהפך של הגר"י נויבירט זצוק"ל שהיה ראש וראשון להדפסת ספרי הלכה השווה לכל נפש, ובפרט ביצירה הנפלאה של ספר "שמירת שבת כהלכתה", שהופץ במליוני עותקים בכל העולם, רבינו אף עורר רבות להקדמת כניסת השבת, ומאד הפריע לו שעושים מלאכות לאחר זמן הדלקת הנרות, ובפרט בפרהסיא, ומסר על זה דרשות רבות, כמו כן לפני עידן צופרי השבת החשמליים, הנהיג בשכונת בית וגן שיהיו חצוצרות עוברות סמוך ונראה לזמן הדלקת נרות, כדי לעורר את התושבים לקבל שבת בזמן. וכמו שהוכרז בהלווייתו ע"י אחד מרבני

המשגיח רבי זיידל אפשטיין זצוק"ל סיפר סיפור שאירע בשנים שקדמו לשואה באמריקה הרחוקה, יהודי בן תורה תושב אירופה הגיע לפרקו והקים בית בישראל. קשיי החיים והפרנסה השתרגו על צוארו, והוא החליט, כמו רבים בימים ההם, להפליג לאמריקה. סייעה להחלטה העובדה שאחיו הגדול נסע לשם כמה שנים לפניו, ולפי המכתבים ששלח היה נראה שהתבסס והצליח.

בני הזוג הגיעו בתחילה לבניו יורק, שם היתה קהילה מבוססת של שומרי מצוות, אך הזמן חלף והבעל לא הצליח למצוא עבודה בשום אופן כל מקומות העבודה התעקשו שעליו לעבוד גם ביום השבת.

בצר לו, שלח הבעל מכתב אל אחיו, שהתגורר במדינה אחרת, וסיפר לו על הקושי הגדול למצוא פרנסה במקום מגוריו. במכתב התשובה הביע האח את תמיהתו: "האינך יודע כי באמריקה רוב היהודים לא שומרים מצוות? וכי אתה חושב שהמיתפרה שבבעלותי שובתת בשבת?" הבעל הזדעזע. הוא רצה לזרוק את המכתב, אך בהמשך ראה כי רחמי האם נכמרו עליו והוא מציע לו שיבוא לעבוד במפעל שלו, והוא לא ידרש ממנו לעבוד בשבת.

אשתו סירבה בתקף. "כל חיי מסרתי נפשי על קדושת השבת, כך חינו אותי הורי וכך גדלתי", אמרה בלהט. "אינני מסכימה לחיות על שולחנו של אותו פוחח", כשהקושי הכלכלי הלך וגבר, נאותה בדיעבד גמור שבעלה יסע לבדו לתקופה של כמה חודשים תוך שמירה נחרצת על קדושת השבת, ובינתיים ינסה לחסוך סכום כסף שיספיק להם להתבסס כלכלית.

הבעל נסע אל אחיו ששמח לראותו, ומיד קיים את הבטחתו לסדר לו עבודה במפעל שבבעלותו ללא צורך לעבוד בשבת. כעבור חודש בא אליו האח בבקשה: שאר הפועלים רואים שהוא הפועל החדש, לא מגיע כלל לעבודה ביום השבת, וכל התפוקה של המפעל יורדת בעקבות קינאתם. "אולי אתה מסכים רק לבוא למפעל, בלי לעבוד חלילה, אבל לפחות שיראו אותך שם", ביקש מאחיו, ולבעל לא היה נעים לסרב למיטיבו. הלוא אין שום בעיה בלהיות במפעל בלי לעשות מאומה.

עברה תקופה נוספת, ובאחת השבתות התקלקלה לפתע אחת המכונות שבמתפרה החלק שהחזיק את הבד באויר כדי